

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی (بخش یازدهم)

راه پرصعوبت پدر

آنچه در پی می‌آید، ادامه مجموعه مباحث مطرح‌شده از سوی دکتر علی اکبر ولایتی در مجموعه برنامه‌های «ایران» در سیمای جمهوری اسلامی ایران با موضوع تبیین تاریخ علم در اسلام و ایران است.

اسحاق بن حنین (۲۹۸-۳۱۵ق)، خلف شایسته او، راه پرصعوبت پدر را ادامه داد. وی با ترجمه بسیاری از کتاب‌های یونانی و سریانی به عربی، به‌ویژه کتاب‌های فلسفی حکمای یونان، از نام‌آوران عصرش شد. اسحاق بن حنین، مترجم برجسته آثار طبی از یونانی به سریانی در قرن سوم هجری و معاصر الکنفی‌بالله، هفدهمین خلیفه عباسی بود. چنانکه گفتیم، اسحاق بن حنین اصالتاً از مردم حیره بود، اما همسری سریانی برگزید و از همین نظر، فرزند او اسحاق، به سبب آشنایی با زبان مادر (سریانی) بر دیگر مترجمان یونانی به سریانی برتری داشته است. او نیز همچون پدر، مسیحی نسطوری بود، اما به سبب نشست و برخاست با گروهی از دانشمندان که پیرامون حسن بن موسی نوختی (حدود ۳۱۰ق) متکلم شهیر شیعه گرد آمده بودند، بنا به قول شهرزوری ۱، به اسلام و شاید تشیع گروید. اسحاق با نهضت ترجمه در بغداد ارتباط مستمر داشت و در کنار پدرش، که در رأس بیت‌الحکمه بود و عمه‌زاده‌اش، حُبَیْش بن اَشمَم (۳۶۰ق) در انتقال دانش‌های یونانی به جهان اسلام نقش برجسته‌ای ایفا کرد. از ترجمه‌های وی، کتاب‌های بسیاری برجای مانده است. رازی در الحاوی^۲، از کتاب التریاق اسحاق بن حنین نقل‌قول‌هایی آورده است.

ابوعقوب بن اسحاق کندی، ملقب به فیلسوف عرب، از مشهورترین دانشمندان و سرآمدان عصر عباسی است که بیشتر دوران حیاتش در دوره نهضت ترجمه گذشت. مهارت او در پزشکی، شیمی، فلسفه، تاریخ و جغرافیا به همراه تسلط بر متون حکمت‌یونانی، فارسی و هندی بر کسی پوشیده نیست. همین مهارت و تسلط بر علوم مختلف موجب شد تا مدت‌ها ریاست دارالترجمه دربار مأمون به او سپرده شود. علاقه و اهتمام بسیار کندی به فلسفه، او را به سمت راه‌اندازی نخستین مرکز تعلیم فلسفه رهنمون ساخت. به برکت وجود این مدرسه، وی توانست شاگردان بزرگی را تربیت کند. حُبَیْش بن حسن اَشمَم، از شاگردان، تربیت‌یافتگان و همکاران حنین بن اسحاق و به روایتی خواهرزاده او بود. وی پزشکی حادق و مترجمی دقیق بود. دقت نظر، ویژگی‌ها و شایستگی‌های فردی و تبحر در امر نقل و ترجمه موجب شد نزد حنین، استاد و مرادش، جایگاهی والا داشته باشد. وی با ممارست کتاب‌های طبی، به‌ویژه متن‌های یونانی بقراط و کتاب‌های گیاه‌شناسی دیوسقوریدوس^۳ را ترجمه کرد و کتاب‌های بسیاری را در علم طب و داروسازی نوشت.

ادامه دارد

۱- شهرزوری، **محمود بن محمود (۱۳۶۵)**. **نزه‌الارواح و روضه‌الافراح: تاریخ‌الحکما، ترجمه مقصودعلی تبریزی**، به کوشش محمدتقی دانش‌پژوه و محمدسرور مولائی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ج ۲، ص ۲۴.

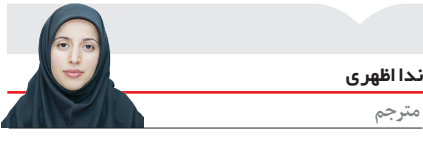
۲- رازی، محمد بن زکریا (۱۹۵۵). **الحاوی فی الطب**، حیدرآباد دکن، دائره‌المعارف عثمانیه، ج ۱، ص ۳۸.

۳- «پدانیوس دیوسقوریدوس (۵۶م)» (Pedanius Dioskyrides) که نام وی در مآخذ اسلامی به صورت‌های دیسکوریدوس، دیاسقوریدس، دیاسقوریدس، دیوسقوریدوس و دیوسقوریدوس و دیوسقوریدوس‌العین زربی (ابن ندیم، ۱۳۶۶، ص ۵۲؛ منسوب به عین زربه از شهرهای کیلیکیه) آمده، از داروشناسان شهریه پیش از جالینوس بوده است. ترجمه دقیقی از احوال او در دست نیست؛ جز آنکه ابن ابی‌اصیبه در عیون‌الانباء فی طبقات‌الاطباء مطلبی را درباره دیوسقوریدس و کتابش «الحشائش» با مراجعه به مآخذ و منابع گوناگون، به‌ویژه تالیفات ابوداود سلیمان بن حَسَن معروف به ابن جلیجل، صاحب کتاب‌های طبقات‌الاطباء و الحکماء و تفسیر اسماء الادویه المفردة من کتاب دیسقوریدوس، یک جادر باب چهارم در اواخر ترجمه احوال بقراط و جای دیگر در باب سیزدهم ذیل ترجمه ابن جلیجل با تفصیل بیشتری پرداخته است. کسانی که در کتاب‌های خود جایی را برای درج احوال دیوسقوریدوس باز کرده‌اند، اغلب نوشته‌هایشان بسیار مختصر و کم‌فایده و گاهی متناقض یا منقول از یکدیگر است (عرفانیان، غلامعلی (۱۳۷۵- تأیستان و زمستان). «کتاب الحَشائش: نسخه‌ای نفیس در گیاه‌شناسی»، وقف میراث جاویدان، ش ۱۵ و ۱۶، ص ۱۶۷).

۵ نیمکت خبر

اردوگاه فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی در چمکران تاسیس می شود

مدیرکل فرهنگی و اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی گفت: با موافقت دکتر طهرانچی، به‌زودی در زمینی به وسعت ۳۰ هزار متر در منطقه چمکران اردوگاهی فرهنگی آماده می‌کنیم. به گزارش ایسکانیوز، رضا نصیری با اشاره به تاسیس مکان‌های فرهنگی در شهرهای مختلف کشور توسط دانشگاه آزاد اسلامی ادامه داد: «یکی از بهترین کارهایی که برای دانشجویان چه ایرانی و چه غیر ایرانی می‌توان انجام داد، برگزاری اردوهای فرهنگی است. با موافقت دکتر طهرانچی، به‌زودی در زمینی به وسعت ۳۰ هزار متر در منطقه چمکران، اردوگاهی فرهنگی آماده می‌کنیم. او ادامه داد: «در واحد علوم و تحقیقات سابق مرودشت نیز زمینی به مساحت ۱۲۰۰ هکتار مجموعه دانشگاهی شامل خوابگاه، کلاس‌های آموزشی، محیط ورزشی و فضای سبز وجود دارد که قصد داریم بعضی از المپیادها و برخی ضیافت‌های دانشجویی را در آنجا برگزار کنیم. واحد علوم و تحقیقات سابق رشت هم مجموعه‌ای ۱۲۰ هکتاری در وسط جنگل‌های گیلان دارد.»



ندا اظهري

مترجم

همیشه سفرهای زیارتی با دیگر سفرها فرق می‌کند. حال و هوای خودش را دارد. این سفر اما کمی متفاوت‌تر هم بود. همسفر دانشجویانی بودیم که همگی از واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران انتخاب شده بودند. ویژگی منحصربه‌فردی که این سفر را متمایز می‌کرد، هم‌قطار شدن بادنشجویان غیرایرانی بود. چیزی قریب به ۱۰۰۰ دانشجوی غیرایرانی در این سفر حضور داشتند تا جایی که یک قطار به‌طور کامل در اختیار دانشگاه آزاد اسلامی بود و مابقی هم با قطار دیگری رهسپار این سفر زیارتی-سیاحتی شدند. به دلیل آشنایی قبلی با برخی دانشجویان افغانستانی، تقریباً خلق و خویشان برابیم آشنا بود. قطار راس ساعت ۱۳:۳۰ روز چهارشنبه ۱۱ اردیبهشت به وقت تهران حرکت کرد. معمولاً هماهنگی برای سفر این تعداد دانشجو کار دشواری است و هرچقدر هم برنامه‌ریزی کنی، باز هم یک‌جای کار می‌لنگد. ابتدا کمی ناسامانی در جای‌گیری دانشجویان در کوپه‌های قطار کار را دشوار کرد. گروه‌هایی از آنها می‌خواستند کنار هم باشند که محدودیت فضای کوپه این اجازه را به آنها نمی‌داد، با تمام این اوصاف اصرار داشتند در کنار هم باشند. بعد از مدتی، اوضاع به حالت عادی و روال معمول برگشت. اما در این بین، آشنگی در جاگرفتن دانشجویان در داخل کوپه‌ها مسأله‌ای بود که سرپرستان را هم دچار سردرگمی کرده بود و برای شمارش و پیگیری وضعیت دانشجویان شان مجبور بودند کوپه‌های متعددی را سرکشی کنند که همین امر کار را دشوار می‌کرد. با همه این به‌هم‌ریختگی‌ها، همه جاگیر شدند و قطار همچنان به راه خود ادامه داد. بعد از رسیدن به مقصد و انتظار حدود ۴۰ دقیقه‌ای در ایستگاه راه‌آهن، دانشجویان دختر رهسپار مجتمع دانشجویی امام‌رضاع) و دانشجویان پسر راهی اقامتگاه مشابهی در طبقه شدند. این مجتمع آذرماه سال گذشته برای برگزاری اردوهای دانشجویی افتتاح شده و مجهز به استراحتگاه‌های گروهی است.

۵ شروع برنامه‌ها

شروع برنامه‌های این اردو از صبح پنجشنبه و با حضور دانشجویان در صحن کوثر آستان قدس رضوی و سخنرانی مسئولان و ریاست دانشگاه آزاد اسلامی آغاز شد. بعد از زیارت و بازگشت به محل اقامت، دانشجویان دختر از باغ گیاه‌شناسی مشهد بازدید کردند و با گونه‌های مختلف گیاهان زینتی و دارویی آشنا شدند. پنجشنبه شب هم بودن در کنار حرم امام رضاع) بر معنویت این سفر زیارتی سیاحتی افزود. در ادامه برنامه‌های گردشگری در روز جمعه هم، دانشجویان دختر به مجموعه طوس

۵ خبر

عبدالحسین خسروپناه روز گذشته در جلسه هم‌اندیشی و گفت‌وگومحور «تعالی علوم‌انسانی و هنر» که با حضور اعضای هیات‌علمی دانشکده علوم‌انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام برگزار شد، اظهار کرد: «با ایجاد معاونت علوم‌انسانی و هنر در دانشگاه آزاد اسلامی به‌دنبال ایجاد رابطه دوسویه با استادان این حوزه در سراسر کشور هستیم و با نیازسنجی و مشورت استادان باید به این سمت حرکت کنیم که چه رشته‌های جدیدی باید تاسیس، چه رشته‌های ناکارآمدی باید تعطیل و در چه رشته‌هایی باید تغییر و تحول ایجاد شود.»

او بیان اینکه استادان باید معضلات استان ایلام را در حوزه علوم‌انسانی شناسایی و برای حل آنها تلاش کنند، به ظرفیت‌های استان ایلام اشاره کرد و ادامه داد: «ایلام در بحث گردشگری و صنایع‌دستی دارای ظرفیت کم‌نظیری است و دلیل اینکه تاکنون این ظرفیت مغفول مانده، قابل تامل است و باید گروه‌های روانشناسی و جامعه‌شناسی به بحث ناخودآوری مردم ایلام ورود کنند.»

معاون علوم‌انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی با اشاره به

دانشگاه

از حواشی اردوی زیارتی- سیاحتی دانشجویان غیرایرانی تا اولویت آنها در انتخاب دانشگاه آزاد اسلامی

مزیت دانشگاه آزاد برای اتباع خارجی



عکاس: معصی عطاری، فرزندخان

در یکی از زیرمجموعه‌های زیست‌شناسی و گیاه‌پزشکی یکی از دانشگاه‌های سراسری پذیرفته‌شده بود، اما از آنجا که علاقه‌ای به این رشته نداشت، از ثبت‌نام در آن رشته انصراف داد. او اولویت بعدی خود را دانشگاه آزاد اسلامی قرار داده و زبان آلمانی را برای ادامه تحصیل انتخاب کرده است.

فاطمه دانشجوی رشته حقوق واحد شهرقدس است. او شرایط دانشگاه آزاد اسلامی را برای تحصیل نسبت به دانشگاه‌های سراسری مناسب‌تر می‌داند و می‌گوید: «بعد از مدتی که درس را کنار گذاشته بودم، تصمیم به ادامه تحصیل گرفتم و به همین دلیل شرایط دانشگاه آزاد اسلامی برابیم بهتر بود. پذیرش در دانشگاه آزاد اسلامی برابم راحت‌تر بود و می‌توانستم رشته‌ای را که دوست دارم انتخاب کنم. من دیپلم تجربی داشتم و برای خواندن رشته حقوق از تجربی وارد رشته انسانی شدم و بر همین اساس، شرایط دانشگاه آزاد اسلامی برای قبولی برای من آسان‌تر بود.»

عارفه هم در واحد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی رشته مترجمی زبان آلمانی می‌خواند. او می‌گوید: «برای ما که جزء دانشجویان اتباع خارجی محسوب می‌شویم، شهریه دانشگاه‌ها هیچ تفاوتی با هم ندارند و به همین دلیل، تحصیل در دانشگاه آزاد را ترجیح می‌دهیم و همچنین از نظر سطح علمی هم جایگاه خوب و بالاتری دارد. به‌عنوان مثال، یکی از دوستانم در رشته برق دانشگاه امیرکبیر تحصیل می‌کند و شهریه‌ای که می‌پردازد، با شهریه من که دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی هستم، برابری می‌کند.» او می‌گوید: «دوست داشتم زبان چینی بخوانم، اما چون این زبان طرفدار زیادی دارد و تنها دو دانشگاه در تهران این رشته را ارائه می‌دهند، این رشته را قبول نشدم و بین فرانسه و آلمانی دانشگاه آزاد اسلامی، رشته آلمانی را انتخاب کردم،

معاون علوم‌انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی:

ایجاد دانشکده «خانواده» در دانشگاه ضروری است

شوند و شرط اصلی ایجاد تحول در حوزه علوم‌انسانی این است که استادان از لحاظ علمی و پژوهشی رشد کنند، معاون علوم‌انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی کشف و حل مسأله در حوزه علوم‌انسانی را در هر منطقه اولویت استادان برشمرد و تاکید کرد: «۱۶۰ رشته هنری اصیل در ایران در حال از بین رفتن است که باید به‌سرعت فکری به حال آنان کرد.»

معاون علوم‌انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی اضافه کرد: «در این خصوص یکی از راه‌های احیای این رشته‌ها بحث ایجاد آموزش استاد- شاگردی و انتقال تجربیات استادان حوزه هنرهای اسلامی- ایرانی به شاگردان و دانشجویان

اینکه باید ضوابط دست‌وپاگیر برای ارتقای علمی استادان و دانشجویان برداشته شود، گفت: «استادان و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی برای ارتقا نباید فقط به مقاله ISI یا علمی-پژوهشی مورد تایید وزارت علوم اکتفا کنند و باید در این رابطه با ظرفیت‌سازی طوری برنامه‌ریزی کنیم که استادان و دانشجویان بتوانند مقالات خود را در مجلات علمی دانشگاه آزاد اسلامی منتشر کنند که برای این مجلات امتیاز محسوب شود.»

خسروپناه بیان کرد: «توانمندسازی استادان یکی از برنامه‌های مهم معاونت علوم‌انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی است و استادان باید درگیر مسائل علمی و پژوهشی

زیر علوم، تحقیقات و فناوری با بیان اینکه دانشگاه پیام نور و علمی- کاربردی انحراف از مسیر داشتند، گفت: «در همه دانشگاه‌ها نیاز به تجدیدنظر و تغییر روش داریم.» منصور غلامی دیروز در مراسم پاسداشت هفته معلم در دانشگاه پیام نور گفت: «دانشگاه پیام نور با توجه به تاریخچه خود از ابتدا هدفش فراهم کردن امکان ادامه تحصیل برای افراد حاضر در اکثر نقاط کشور بوده است. توجه به آموزش‌های مجازی به معنی انحصار آن در دانشگاه پیام نور نیست، ولی ماموریت اصلی دانشگاه پیام نور است. دانشگاه پیام نور و دانشگاه جامع علمی- کاربردی دودانشگاهی هستند که وظیفه فراهم کردن تحصیل برای افراد شاغل را فراهم می‌کنند. برخی مواقع دانشگاه پیام نور از ماموریت خود انحراف داشت که قرار است اصلاح شود.» وزیر علوم گفت: «دانشگاه جامع علمی- کاربردی نیز با هدف شکل‌گیری کنار مشاغل ایجاد شد و قرار بود زمینه ارتقای شغلی افراد را ایجاد کند. این دانشگاه نیز انحراف از مسیر داشت. برخی واحدهای علمی- کاربردی در کنار دستگاه‌ها ایجاد شده بودند که در مسیر شغلی دانشجویان نبود، بلکه منجر به ارتقای پست سازمانی افراد در ارکان‌های دولتی می‌شد.»

است.» خسروپناه با بیان اینکه رساله‌ای که تصویب می‌شود باید مشکلات استان ایلام و کشور را برطرف کند، یادآور شد: «ایجاد دانشکده «خانواده» در دانشگاه ضروری است تا مسائل و مشکلات خانواده‌ها در این دانشکده پیگیری، رصد و روی آن کار علمی صورت گیرد.» او ادامه داد: «در آینده‌ای نزدیک در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی هیات‌عالی اندیشه‌وزیر با حضور استادان حوزه علوم‌انسانی و هنر برای نیازسنجی و حل مسأله هر منطقه تشکیل می‌شود.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان ایلام نیز در این نشست به ظرفیت‌های دانشگاه‌های دولتی و آزاد می‌گوید: «ما پرداخت و متذکر شد: ۳۰۰ رشته در مقاطع کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری در دانشکده علوم‌انسانی دانشگاه آزاد اسلامی ایلام دایر و این دانشکده دارای ۶۰ عضو هیات‌علمی است.» محمدمیرزایی حیدری افزود: «دانشکده علوم‌انسانی واحد ایلام یکی از معتبرترین و پاپتانسیل‌ترین دانشکده‌های استان ایلام در حوزه علوم‌انسانی است که استادان آن در مدیریت جدید با رویکرد حل مسأله به‌دنبال کمک به توسعه استان ایلام هستند.»

فردا آخرین مهلت انتخاب رشته داوطلبان دکتری در دانشگاه آزاد اسلامی

مهلت انتخاب رشته دوره دکتری تخصصی سال ۹۸ دانشگاه آزاد اسلامی فردا (دوشنبه ۱۶ اردیبهشت) پایان می‌یابد. داوطلبان مجاز به انتخاب رشته براساس کارنامه صادره از سوی سازمان سنجش آموزش کشور می‌توانند متناسب با مجموعه امتحانی خود حداکثر تا ۸۰ رشته محل را در دانشگاه آزاد اسلامی انتخاب کنند. داوطلبان لازم است با مراجعه به سامانه https://www.azmoon.org دفترچه راهنمای انتخاب رشته را دریافت کنند. عدم مراجعه به سامانه مذکور و انتخاب رشته اینترنتی به منزله انصراف از پذیرش در دانشگاه آزاد اسلامی است و پس از انقضای مهلت مقرر امکان انتخاب رشته و معرفی برای مصاحبه در دانشگاه آزاد اسلامی وجود ندارد. نتایج اولیه وضعیت علمی داوطلبان به صورت کارنامه و توسط سازمان سنجش آموزش کشور اعلام شده است و داوطلبان علاقه‌مند به پذیرش در دانشگاه آزاد اسلامی باید براساس کد شناسه انتخاب رشته که توسط سازمان سنجش آموزش کشور در کارنامه اعلام نتایج اولیه درج شده، نسبت به انتخاب رشته در دانشگاه آزاد اسلامی اقدام کنند.